

Archiv : Špitál sv. Alžběty, období 1664 až 1940, zbouráno 1942.



Pohled na Teplické Předměstí Bíliny je datován okolo roku 1930. V pravém dolním rohu snímku se nachází kostel svaté Alžběty a na něj navazující špitál svaté Alžběty. Vpravo okolo těchto budov se vine do kopce tehdejší i dnešní Teplická ulice. Snímek byl převzat z publikace „Bilin unser Heimatkreis“, první vydání z r.1979, Ludwigsburg, Germany. V této knize byl obrázek umístěn na straně 282.

Kostel a špitál svaté Alžběty patřil církevní správě. To jsme ostatně zjistili i studiem archivních materiálů Bíliny při návštěvě Okresního archivu v Teplicích dne 15.2.2017, karton č. 14 zde má název „ŠPITÁL“. V tomto kartonu jsou zahrnuty též listiny, které se týkají historie i ostatních bílinských kostelů, kromě kostela a špitálu svaté Alžběty zmiňují také kostel svatých Petra a Pavla a kostel svatého Štěpána. Šlo o zřízení některých kaplí a oltářů v nich a o církevní účty.

Z listinných dokladů kartonu č. 14 má ke zdravotnictví Bíliny vztah doporučující dopis z 9.1.1707 pro Jana Böhma, který se ucházel o místo

lázeňského v Bílině. Další městský lázeňský (ale z Duchcova) Jan Leopold Ringer vydal v Bílině roku 1730 potvrzení o vyšetření mrtvého, což mělo pak soudní dohru. V kartonu je zařazen i recept na lék pro léčení dobytka, napsaný 11.2.1735. Rozsah námětů listin zde je opravdu mimořádný.

Špitálu svaté Alžběty se týká účet nemocnice za rok 1664, psaný německy. Německy byl sepsán též zápis o jednání o likvidaci majetku městského špitálu z 28. a 29. ledna 1790 (byla likvidována jen část špitálního majetku, ne špitál jako takový). Z let 1813 a 1814 jsou zachycena finanční vydání bílinského špitálu spojené s pohybem zaměstnanců a nemocných místně. Poslední soupis týkající se špitálu svaté Alžběty je z roku 1886 a je též psán německy.

Tolik tedy z listinného materiálu kartonu č.14 nazvaného „Špitál“, ze kterého lze čerpat v Okresním archivu v Teplicích. Nejstarší historie špitálu svaté Alžběty v Bílině započala následovně. Roku 1302 získal Řád německých rytířů z chomutovské komendy patronátní právo nad bílinským kostelem sv. Petra a Pavla, špitálem i nad arcijáhenskými církevními důchody v Bílině. V té době byla zřízena Komenda Bílina, jejíž součástí byl i špitál a kostel svaté Alžběty, původně z 1.poloviny 14. století.

Držení kostelů v Bílině německými rytíři skončilo buď již roku 1417 nebo definitivně roku 1421 při dobytí Bíliny husity. Kolem roku 1600 byl kostel svaté Alžběty renesančně přestavěn. S kostelem byla chodbou spojena budova špitálu. Jednalo se o barokní obdélnou stavbu, s typickým dvoutraktovým uspořádáním obytných místností a dlouhou podélnou chodbou. Na západě byly připojeny vstupní síň a dvě velké společenské místnosti.

V městských knihách Bíliny je pak zapsán rok 1640 jako rok, kdy Wilhelm Popel z Lobkowicz změnil dřívější špitál řádu německých rytířů ve špitál svaté Alžběty. V průběhu 2.světové války, v letech 1940 až 1942, byly pak kostel svaté Alžběty i budova špitálu svaté Alžběty zbourány. Špitál pro město Bílinu zde tedy stál přes 600 let.

V análech Bíliny je též zapsáno, že obyvatele města Bíliny v 19. a 20. století postihly tři velké epidemie, se kterými se musel špitál i pozdější nemocnice vyrovnat. V roce 1832 to byla epidemie cholery, o likvidaci jejích následků se velmi zasloužil Dr. medicíny August Emanuel Rudolf rytíř von Reuss (*8.července 1811 v Bílině , +26.listopadu 1873 ve Vídni). Byl synem českého

lékaře, mineralogisty a geologa Franze Ambrosia Reusse (*3.října 1761 v Praze, +9.září 1830 v Bílině) a mimo medicínu se též věnoval mineralogii a geologii a patnáct let byl lázeňským lékařem v lázních Bílinská kyselka.

V roce 1866 v průběhu prusko rakouské války nastala další epidemie cholery. Toto nebezpečné průjmové onemocnění, které bylo do Čech zavlečeno pruskými vojáky, se přenášelo alimentární cestou a znečistěnou vodou k pití. Množství zemřelých během této epidemie si vyžádalo zřízení nového bílinského hřbitova u Mostecké ulice (stávající bílinský hřbitov). Větší péče začala být věnována i rozvoji kanalizace v Bílině.

V letech 1920/1921 postihla Bílinu další těžká, tentokrát pandemická chřipková epidemie. Skončila první světová válka, šlo tedy o první poválečná léta a chřipce se začalo říkat „španělská“.